

Касб-хунар коллежларида ўқув-тарбия жараёнларини ташқил этишда илғор педагогик ва ахборот технологияларидан самарали фойдаланиш

24,25 май 2013 йил

1

Республика илмий-амалий
конференция материаллари тўплами

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Наманган муҳандислик-педагогика институти

**“Касб-хунар коллежларида ўқув-тарбия
жирёнларини ташкил этишда илғор педагогик
ва ахборот технологияларидан самарали
фойдаланиш“ мавзуидаги**

**Республика илмий-амалий конференция
материаллари тўплами**

I-қисм

**Наманган, 24-25 май
2013 йил**

ечилиши. "Ёғоч конструкцияларнинг асосий тушунчалари" манзусини ёритиш учун қуйидаги муаммоли саволлар билан ақлий ҳужум қилинади:

1. Арка конструкциялар, тўшамалар, устун сарровлар, фермалар, эгри ва тўғри чизикли рамалар, эгилиш, чўзилиш ва сикилиш тушунчаларининг фарқи ва алоқадорлигини изоҳланг.

2. Елимфанерли тўшамалар қандай элементлардан ташкил топади?

Бўйлама эгилишга қандай ҳисобланагини айтинг.

Нима учун конструкцияларни таркибли қилиб тайёрланади?

Ёғоч устунларни қандай турлари бор?

Сизнингча, ёғоч конструкциядаги эзлишларни фақат мутахассислар яхшилаётганини биласизми?

Фикрингизни исботланг. Муаммоли ўқитиш машғулотларини ташкил этиш ва ўтказишнинг муҳим томони шундаки, ўқитувчи талабаларга тайёр ҳақиқатни (ечимни) бериши керак эмас, балки уларга билимларни олишга туртки бериши, машғулотларда ва ҳаёт фаолиятларида зарур бўлган ахборот, воқеа, вақт ва ҳодисаларни онда қайта ишлашларига ердан бериши лозим бўлади.

Муаммоли ўқитишда ўқитувчи талабаларнинг билши фаолиятини ташкиллаштиради, шундагина талабалар фанларни таҳлил қилиш асосида мустақил равишда интеллектуал машаққатларни ҳал қилиш, ҳулоса чиқариш ва умумлаштириш, қонуниятларни шакллантириш ҳамда қўлга киритилган билимларни янгича мунозара билан тадбиқ этишга интилади.

Ўқитувчи ўқув муаммосини айрим ҳолларда ўзи ҳал қилиб қўймаслиги керак, талабаларнинг ўқув муаммосини ечишдаги мустақил ишларига раҳбарлик қилиши керак. Натижада, талабаларда билимларга мустақил эришиш қобилияти шаклланади, гипотеза қўйиш ва уни исботлаш орқали янги ақлий ҳаракат усуллари топади, диққат ва тасаввурлари ривожланади.

Муаммоли ўқитишни ташкил этишда ўқув ахборотлари такомиллаштириб борилади, ахборотнинг ўқув вазифасига ўтказилиши вақтида уни ечиш усулини танлаш имконияти қўзда тутилади. Талабалар мавзу макссадларини англаб етиш ва қарор қабул қилиш, масалани ҳал қилиш ва натижани қўлга киритиш учун ўзлари мустақил ҳаракат қиладилар. Ечимлар текшириб қўрилади ва янги билимлар жорий қилинади. Ҳулоса қилиб айтганда, муаммоли ўқитишга асосланган ўқув машғулотларини ўтказиш ижодий, қисман ижодий ёки эвристик, ахборотларни муаммоли баён қилиш ёки ахборотни муаммоли бошлаш орқали баён қилинади.

Маҳаллий ҳам ашё материалларидан тикланган кам қаватли биноларнинг экизилабардошлигини ошириш.

асс. О. Қулнонов, талаба И. Қосимов, доц. Ш. Ҳакимов (НамППИ)

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон шароитида маҳаллий ҳам ашёдан қилинадиган уйлар жуда қўб ҳисобланиб улар асосан гил турпоқлардан (яъни лойлардан) бундан ташқари ёғоч материаллардан ташкил топган бўлиб буларга мисол қилиб ҳам ғиштдан қилинган ва синчли уйлардир. Лойдан қурилган ва ҳам ғиштдан қурилган бинолар доимо инсонни яшаши учун муҳим иқлим шароитларини яратган (шинам бўлиб ёзда бино ички иқлим шароити салқин ва

кичи фаслида эса иссик бўлган). Бу уйларнинг зилзилабардошлиги ҳар бир шихар ёки туманлардаги зилзила ўчоғига қараб белгиланади. Республика-мизнинг айрим ҳудудларида, 6-8 балли шкала бўйича ер силқинишлари юз бериб туради. Шу сабабли ҳозирги вақтда қурилатган замонавий қурилишларимиз зилзилалар таъсирига назарий жиҳатдан ҳисобланган ва улар маълум захира мустаҳкамлигига эгадир. Таҷриба натижалари шуни кўрсатадики, юз бераётган зилзилалар, бино ва иншоотларни зилзила пайтида уларга таъсир этаётган сейсмик қучларни назарий қонуниятларга асосан текис ва тенг тақсимланмаслигини кўрсатмоқда. Баъзи ҳолларда назарий ҳисоблар асосида қурилган биноларда зилзиладан сўнг дарз ва ёриқларни пайдо бўлиши, айрим ҳолларда бузилишлар ҳам кузатишмоқда. Фикримизча, бунга асосий сабаблардан бири, ишлатилган материалларнинг физик механик хусусиятларини ўзгариб бориши, эскириши, атроф муҳитнинг таъсири, ер ости сув сатҳларининг ўзгариб туриши ҳам бино ва иншоотларда конструкцияларга таъсир қиладиган зўриқишларни нотеқис тарқалишига олиб келди. Шу сабабли, бугунги кунда бинолар зилзилабардошлигини оширишда конструкцияларнинг чидамлилигини ошириш олдиндан зўриқтириш, шунингдек асос ва заминчи қўшимча чора тадбирларни қўллаш муҳим аҳамият касб этмоқда. Бу соҳада ҳозирча етарли маълумотларни тўла деб бўлмайди. Республикаимизнинг кишлок жойларида қурилган яқка тартибдаги турар жой биноларининг зилзилабардошлиги ҚМҚ талабларига тўла жавоб беради деб айта олмаيمиз. Улар яқка тартибда, исталган шакл ва лойиҳалар асосида қурилган ва қуришмоқда. Асосан қурилишни чиройли ва замонавий бўлиши кўпроқ эътиборга олинган. Бундай биноларда уларнинг зилзилабардошлиги, мустаҳкамлиги деярли назоратдан четда қолиб кетган. Ушбу биноларда юк кўтарувчи ва ўзини кўтарувчи деворлар учун қуйидаги мустаҳкамлиги паст материаллар қўлланилган:

-хом гиштлар;

-грунт блоқлар;

-ёғоч синчли деворларни тўлдиришда ишлатиладиган пишиқ ёки хом гиштлар;

-шунинг ўзи, қарқаси енгил темирбетондан тикланган бинолар қиради.

Грунт материаллардан тикланган деворларнинг бурчаклари ва кесишув ерлари сим тўрлар ёрдамида қучайтирилади. Сим тўрларининг узунлиги кесишув ерларидаги нуқтадан ҳар бир томонига 1 м. бўйлама арматураларнинг умумий кесим юзаси 1 см^2 бўлиб, баланглик бўйлаб ҳар 500 мм га ўрнатилади, унга суюқ цемент қоришма билан қопланади.

Ҳисобий сейсмиқлик 7 балл бўлганда бир қаватли биноларнинг кесишув ерлари иссик битум шимдирилган қамиш қатлами билан қучайтирилиши мумкин. Қўш синч ёки яқка синчларнинг устунлари қаида 100×100 мм кесимга эга бўлиб, қаида ҳар 1200 мм масофада ўрнатилади, диагонал ҳовонларнинг кесими ҳам ўшанча олинади.

Синчларнинг вертикал элементлари қўндаланг кесим қаида 100×150 мм бўлган тагсинч ва тепасинч (сарров) ларга бириктирилади. Тагсинч бинолар

проф. А. Абдусаттаров, студ. М. Мирмахсудов (ТашИИТ), асс. А. Исомиддинов, асс. С. Комилов, (НамМПИ)

Математическое моделирование процессов деформирования тонкостенных конструкций при статическом и динамическом нагружении.....62

проф. А. Абдусаттаров, А.Х. Хайдаров, А.Х. Маткаримов (ТИИЖТ)

Решения уравнений подземных сооружений при пространственном динамическом нагружении.....64

катта ўқитувчилар А. А. Атамов, М. Мухиддинов, тал. Ф. Атамова (НамМПИ)

Табвий ёқилгиларни тежаш ва улар ўрнига муқобил эвергия манбаларида фойдаланишни ривожлантириш чоралари66

Кат. ўқ. Н. Мажидов, асс. Т. Қосимов, тал. А. Нодиров (НамМПИ)

“Иссиқлик таъминоти тизимлари” мавзусини ўқитишда интерактив методлардан фойдаланиш68

доц. А. Хамидов, к. ўқит. Н. Комилова, асс. Д. Хатамова (НамМПИ)

Қуруқ иссиқ иқлимда электроқиздириш усулининг бетон сифатига таъсири ..70

доц. Н. Ходожиев, асс. Х. Жураев, маг. К. Қурбонов (НамМПИ)

Тажриба синов ишларини бажариш учун раталган иссиқлик алмаштиргич қурилмалари73

доц. С. Э. Абдурахмонов, асс. А. С. Абдурахмонов, тал. И. Қосимов (НамМПИ)

Ўрта махсус, насб-хунаар таълими тизимида меҳнат муҳофазасини ташкил этиш75 +

доц. Д. З. Саидова, асс. Ф. Х. Нишонов, маг. И. Юлдашев (ТАСИ)

Пути снижения энергопотребление системами отопления.....77

асс. О. Чўлпонов, асс. А. Бахритдинов (НамМПИ)

Экологик соф қурилиш конструкция фанини янги педагогик технологиялар асосида ўқитишда муаммоли вазиятни тadbик қилиш79

асс. О. Чўлпонов, талаба И. Қосимов, доц. Ш. Хакимов (НамМПИ)

Маҳаллий дом ашё материалларидаги тикланган кам қаватли биноларнинг илзизлабардошлигини ошириш.....80 +

ЭНЕРГЕТИКА, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ, ТРАНСПОРТ, ТЕХНОЛОГИК МАШИНАЛАР ВА МАШИНАСОЗЛИК МАСАЛАЛАРИ

проф. О. К. Қувондиқов (Сам ДУ), доц. И. Мўминов, к. ўқ. А. Ўрқатов (ЖДПИ)

Мемрезистор – электр занжирининг ётишмовчи элементи.....83

доц. А. С. Мирзаев, кат. ўқ. А. Хусанова (НамМТИ)

“Дехқончилик, тупроқшунослик ва мелiorация асослари” фанини ўқитишда нтерфаол технологияларни қўллаш85

доц. А. Нормирзаев, доц. А. Насритдинов, доц. Ж. Холмирзиев (НамМПИ)

Плугга ўриштиладиган мосламанинг ишчи қисмлари жамланмасини тавлаш .87

доц. П. М. Махсудов, тал. М. Эшматова (НамМПИ), маг. Н. Ю. Умаров (ТошДАУ),

Бўлажак касб таълими ўқитувчисини методик тайёргарлигининг баъзи жиҳатлари.....88

асс. Д. Юсунов, тал. Д. Халбаев (НамМПИ)

Ипақчилик электротехнологияларини такомиллаштириш.....90